

The logo for SIDS (Stichting In Den Scherminckel) features the letters 'SIDS' in a bold, sans-serif font. The letter 'I' is replaced by a stylized brown silhouette of a person's head and shoulders.

STICHTING IN DEN SCHERMINCKEL

ARCHEOLOGIE-NIEUWSBRIEF mei 2026

Hierbij sturen wij u de nieuwe nieuwsbrief, deze zal 6 maal per jaar worden verzonden.

Inhoudsopgave

- Interactieve kaart op de website
- Publieks- en educatieactiviteiten
- Vondst van de maand
- Nieuws van de stadsarcheologen
- Overige onderwerpen
- Mededelingen van uit het bestuur
- Tot slot

De interactieve kaart op de website

In de vorige nieuwsbrief hadden we het over hoogtelijnen en NAP. We kregen een tip binnen: de overheid heeft ook een website gemaakt: <https://overstroomik.nl>. Hier kun je op postcode zoeken hoe hoog je woning staat.

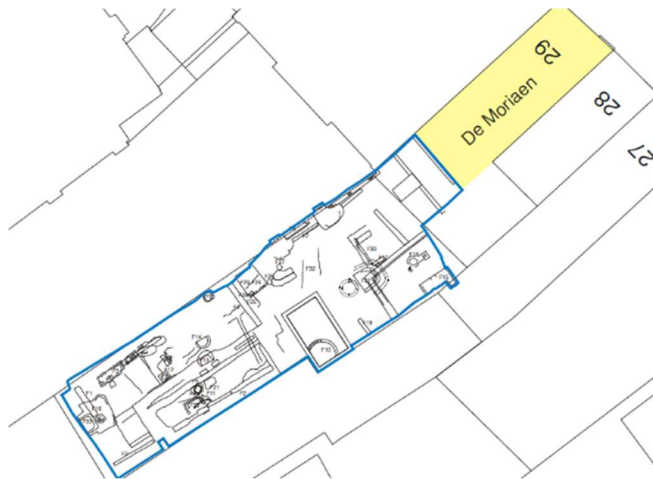
De interactieve kaart op de website van SIDS geeft heel veel informatie over de activiteiten van onze stichting. Via onderstaande link kunt u de kaart bereiken. <https://scherminckel.nl/de-interactieve-kaart/>

In deze nieuwsbrief gebruiken we rapport nummer 23, Grote Markt 29. Dit betreft het pand waar nu Gastrobar de Moor in zit. Misschien heeft u er wel eens op het terras gezeten of binnen gegeten.

Na de brand in 2006 van restaurant Indrapoera was er een mogelijkheid om het perceel te onderzoeken, een geluk bij een ongeluk. Van dit Rijksmonument, met als naam de Moriaen, bleef door de brand niet veel over. Het perceel is 9,60 meter breed en 46 meter lang en grenst aan de percelen in de Potterstraat.

In 1400 stond er al een huis met de naam de Moer (Moor). In 1546 blijkt het pand ingestort te zijn, omdat er onvoldoende onderhoud was uitgevoerd.

Aan deze kant van de Grote Markt is in het verleden weinig archeologisch onderzoek gedaan, ook niet bij de verbouwing van de Maagdkerk tot schouwburg. Alleen bij Residence de Draak is in 1996 graafwerk in kaart gebracht voor de ingang van het gebouw. We weten dus niet wat er allemaal onder de woningen aan deze kant van de Grote Markt verborgen zit.



Het perceel van het afgebrande pand De Moriaen.
Het gele gedeelte is de nog bestaande kelder.
Het blauw omlinjnde gedeelte omvat de voormalige aanbouwen en het achtererf. Hier vond de archeologische begeleiding plaats. Alle aangetroffen sporen zijn weergegeven.

Wat is er onder andere gevonden:

- Twee tonputten die bestonden uit 2 op elkaar gestapelde tonnen. Vondstmateriaal werd gedateerd op het einde van de 13^e eeuw.



Er werd een zilveren penny van Edward I gevonden, die geslagen is in Londen in de periode 1272 – 1307.

- Beerkuilen: Eerste kwart 15^e eeuw, dit kon worden vastgesteld op basis van de vulling van een beerkuil. Een andere beerkuil had een vulling uit de 2^e helft van de 16^e eeuw.
Beerton, uit de tweede helft van de 17^e eeuw. Deze beerton zat waarschijnlijk onder het toilet van het achterhuis.
- Kelder met een oorspronkelijke lengte van 16,70 meter (bouw in de 16^e eeuw). Deze was oorspronkelijk toegankelijk via een trap aan de straatzijde, later is deze toegang dichtgemaakt en vervangen door een luik met trap onder de restaurantvloer.
- Er is niet zo veel aardewerk gevonden, maar wat er gevonden is, is voornamelijk lokaal gemaakt.
- In een put zijn ook 12 tabakspijpen gevonden. Een van de merken op een tabakspijp is een trompetter, gemaakt door Aert Paulus Baeck of diens

weduwe Cathrijn Jacobs in de periode 1674-1691. Het hielmerk met gekroonde initialen AI is van Adriaen Janszoon van de Aerde, 1660-1674.



Foto van een van de pijpen in het Archeologisch Archeologisch Depot Bergen op Zoom.

Sporen van voorstedelijke bebouwing

In verhouding tot het zuidelijke en zuidoostelijke deel van de binnenstad zijn er op dit perceel relatief weinig vondsten uit de 12de eeuw.

De greppel F32 zou een voorstedelijk element kunnen zijn, bijvoorbeeld een ontwateringgreppel aan de rand van een venige laagte, mede omdat hij afwijkt van de richting van het perceel.

De smalle oost-west gerichte greppel (F36) en de ophogingslagen van beige zand (F20) zijn ongetwijfeld resten van een eerste bouwrijp maken van het terrein en dus van deze zijde van de Grote Markt.

Een Romeinse daktegel en enkele Badorf-aardewerkfragmenten wijzen op bewoning in de omgeving gedurende de Romeinse tijd en de Vroege Middeleeuwen, maar op het terrein zelf zijn daarvan geen sporen gevonden.

Als u de volgende keer gastrobar de Moor bezoekt en / of door het pand naar de toilet loopt, dan kijkt u misschien met heel andere ogen naar dit pand.

Publieks- en educatieactiviteiten

Medio april heeft er een artikel gestaan in de wijkkrant Meilust. Hierin is vermeld dat gevonden voorwerpen van opgravingen uit het verleden in de wijk naar het Archeologisch Depot zijn gebracht. De lezers werden uitgenodigd om de ArcheoHotspot te bezoeken, wat enkele wijkbewoners ook gedaan hebben. Deze wijkkrant wordt bij meer dan 5.000 bewoners (2.500 woningen) bezorgd.

Maar ook de mensen met een iets oudere leeftijd hebben van ons aandacht gekregen. Eind februari / begin maart is de BAS cursus gestart over opgravingen mbt het Havengebied, de Potteriekes en Ambachten. Veelvuldig krijgen we als reactie: dit hebben we nooit geweten over onze eigen stad. Begin 2027 zullen dan ook de twee BAS-cursussen Archeologie in Bergen op Zoom nogmaals aangeboden worden.

In de periode van maart tot en met-mei hebben weer diverse scholen het museum, het Archeologisch Depot en de Verborgene Vesting bezocht.

Enkele dagen later op zaterdagmiddag kwamen een vader en 2 zoons binnen. Een van de kinderen hing gelijk om de hoek zijn jas op. Die moest hier bekend zijn en dat klopte. De jongen had in de afgelopen week met school de ArcheoHotspot en het Archeologisch Depot bezocht en wilde zijn vader en broer ook de mooie voorwerpen laten zien.

Na afloop van een rondleiding voor een school kwam een leerling naar de rondleider toe en zegt: "Dit was heel leuk, dit wil ik later ook graag gaan doen". Dat is natuurlijk prachtig, dit doet een vrijwilliger goed.

Verder heeft een familie als uitje gekozen voor een bezoek aan het museum en Archeologisch Depot. We hebben 19 personen op bezoek gehad. Ook kwam in mei een groep van 40 personen voor een combinatiebezoek van een rondleiding in het Archeologisch Depot en de Verborgene Vesting.

Wekelijks is de ArcheoHotspot Bergen op Zoom gratis geopend op woensdag en zaterdag tussen 13.00 en 16.00 uur. U bent natuurlijk van harte welkom om ook eens langs te komen om de tentoonstelling te bekijken, ons documentatiecentrum te raadplegen of om bij te praten onder het genot van een kopje koffie.

Daarnaast is er (vrijwel maandelijks) op de eerste zaterdagochtend van de maand natuurlijk de **Archeologietour in de Verborgene Vesting**. Voor dagen en tijden www.scherminckel.nl

Mocht u op maandag 15 juni bekende vrijwilligers van SIDS verkleed tegenkomen, dan kan dit kloppen. Op deze dag nemen we weer deel aan de **Jeugd Monumenten Dag** voor de groepen 6 van de basisscholen uit Bergen op Zoom met ons middeleeuws 'SIDS-pop-up-Pottenbakkersbedrijf'.



Ook elk jaar terugkerend zijn de **Nationale Archeologiedagen op zaterdag 20 juni en zondag 21 juni**.

Op beide dagen verzorgen we om 11.00 uur een Archeologietour Verborgene Vesting. Ook is op beide dagen van 13.00 tot 16.00 uur het Archeologisch Depot en de ArcheoHotspot geopend voor het publiek.

Voor beide middagen kunnen wij zeker nog vrijwilligers gebruiken. Mocht u enkele uren de tijd hebben, dan horen wij dit graag via scherminckel@home.nl. (u hoeft geen ervaring met rondleiden te hebben, wij begeleiden u graag)

Ook in het schooljaar 2026 / 2027 zullen we doorgaan met het aanbieden van de educatieve activiteiten, zoals mogelijkheid om via project "Museumschatjes" het museum en Archeologisch Depot te bezoeken. We willen de kinderen graag op het niveau van de bovenbouw van het basisonderwijs in aanraking brengen met Archeologie.

Wij kunnen voor deze educatieve activiteiten nog wel vrijwilligers gebruiken. Heeft u interesse of wilt u meer weten? Meldt u dan via scherminckel@home.nl

Archeologie en geologie

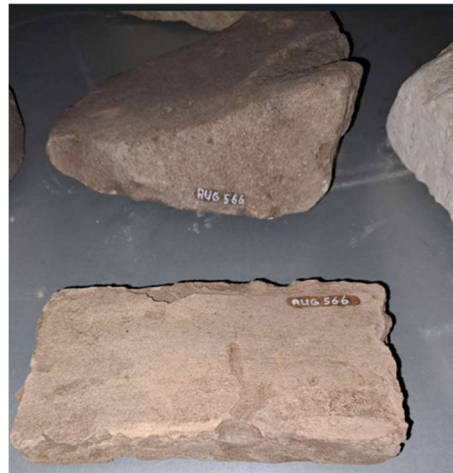
Misschien wil je, naast archeologie, wat meer weten over geologie.

Onderstaande link brengt je bij verschillende gratis opleidingen op dit gebied.

https://basisregistratieondergrond.nl/actueel/nieuws/nieuws/2026/maart/nieuwe-online-cursus-geologie-nederland/?utm_source=nieuwsbrief&utm_medium=e-mail&utm_term=20260213&utm_content=link_ID0ALFAI0MFAI&utm_campaign=BRO%20Nieuwsbrief%20maart

Vondst van de maand

Soms loop je wel eens door het Archeologisch Depot zonder bezoekers en dan kijk je in de rekken. De stenen die er liggen hebben wel heel veel verschillende afmetingen. Hoe komt dit?



Als uitgangspunt is het eerder genoemde rapport nummer 23 van de Moor gebruikt.

Dicht bij de ingang van de bestaande grote kelder van dit pand werden delen gevonden van een rechthoekige gemetselde bak (F30). Vermoedelijk gaat het om een beerput. Het metselwerk bestond uit grote stenen, formaat 5,5 x 14 x 27 cm, wat een datering op het einde van de 13de eeuw of de eerste helft van de 14^e eeuw aannemelijk maakt.

Bij een uitbreiding werd een fundering gebruikt met stenen (5 x 12 x 25 cm). Dit wijst op een datering in de tweede helft van de 14^e eeuw.

Op een plaats is het misschien de fundering van houten zijwanden geweest van de voormalige houten huizen.

Bij spoor F3 werden fragmentarisch bewaarde bakstenen fundering gevonden met het steenformaat (6 x 11 x ? cm). Deze werden gedateerd in de 14^e eeuw of eerste helft 15^e eeuw.

Twee muren van 14 meter lang, die noord/zuid waren gericht, zijn stenen (4 x 8 x 17,5/18cm) gebruikt, deze wijzen op de 16^e of 17^e eeuw.

Tijdens het slopen van vloeren in een hoek van het erf (in feite achter het buurpand De Gans) werden stenen uit de 17^e eeuw gevonden (4 x 8 x 16,5/17).

De zijmuur van het noordelijke buurpand, "Residence De Draak", opgetrokken in de 19^e eeuw, bleek te rusten op een ouder muurwerk (2^e helft 13^e eeuw).

Wat nog goed is, kun je zeker hergebruiken, want goederen kosten geld.

Recyclen was in die periode heel gewoon en is niet alleen van de 21^{ste} eeuw.

Conclusie: Stenen hebben verschillende afmetingen omdat ze uit verschillende eeuwen afkomstig zijn.

Nieuws van de stadsarcheologen

Op 27 maart kwam dierecoloog dr. Arjen de Groot van de Universiteit van Wageningen op bezoek in het Archeologisch Depot om ons te informeren over een nieuwe onderzoeksmethode: sedaDNA. Hij en zijn onderzoeksgroep zijn voornamelijk bezig met het beantwoorden van toegepaste ecologische vragen via genetische technieken, en zijn gespecialiseerd in het gebruik van DNA dat dieren achterlaten in de bodem of het water. Ondertussen hebben deze technieken ook hun weg gevonden naar de archeologie en is dr. de Groot betrokken bij een project omtrent de Romeinse limes. Met hem is een informeel gesprek gevoerd over de voordelen, potentie en beperkingen van sedaDNA binnen de archeologie. Ook al staat deze onderzoeksmethode spreekwoordelijk nog in de (archeologische) kinderschoenen, de bijeenkomst was zeer interessant en zeker kansen voor de toekomst!

Als je vragen aan de archeologen wilt stellen: archeologie@bergenopzoom.nl

Overige onderwerpen

Sociale Media

Onze stichting publiceert informatie op de volgende manieren:

Website www.scherminckel.nl

Facebook www.facebook.com/Scherminckel

Instagram https://www.instagram.com/in_den_scherminckel

Bij Instagram moet je je wel aanmelden om deze afbeeldingen te kunnen bekijken.

U kunt ons hierbij helpen door ons op deze sociale mediakanalen te volgen en 'liken'. Maar bovenal door deze berichten met uw vrienden, familie en bekenden te delen.

Zuidwest TV

Zoals in de vorige nieuwsbrief is vermeld, zijn door ZuidWestTV opnames gemaakt voor het programma een Monumentje', dit keer twee afleveringen met de titel "Op de Bergse Wallen".

Via www.zuidwestupdate.nl/tv/monumentje/ kun je beide afleveringen zien. *(hier zijn nog véél meer leuke afleveringen over allerlei andere monumentjes te vinden!!)*

Aan het begin van de 2^e aflevering wordt nog even teruggekomen op de 4 poorten die bij de haveningang hebben gestaan.



Jan Weyts geeft uitleg bij de Gevangenpoort, die oorspronkelijk Onze Lievevrouwepoort heet. Hij vertelt over de sporen in de balkenlagen en legt de verschillende onderdelen uit die binnen, maar ook aan de buitenzijde van de poort zijn te zien. Ook de voorpoort wordt besproken. Links zijn we een afbeelding van de voorpoort.

In deze aflevering geeft stadsarcheoloog Marco Vermunt uitleg bij de Steenbergsepoort. Als je de Steenbergsestraat uitkomt heeft deze gelegen aan de overkant, waar nu het grasveld ligt. In verschillende eeuwen hebben er in totaal 3 verschillende poorten gelegen.

De Steenbergsepoort is nog nooit opgegraven. Marco geeft aan de wens te hebben om hem nog graag op te willen graven in de komende jaren.



Soms kom je ook voor verrassingen te staan. Zo heeft Marco een doorgang in de stadsomwalling gevonden bij de kruising Noordsingel / Minderbroederstraat. Ongeveer op de plaats waar staat vermeld D1.

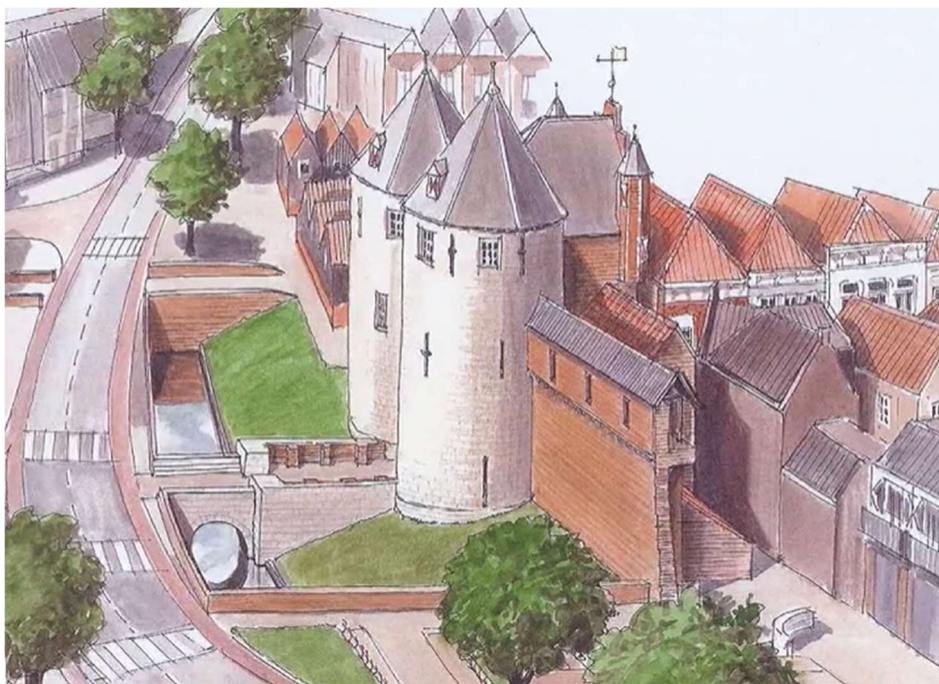
Stadsgids Jos Uijtdewilligen geeft toelichting op het Ravelijn. Hij geeft onder andere aan dat het Ravelijn vroeger alleen bereikbaar was met boten.

Als je in de Noordsingel staat, zie je de loopbrug naar het Ravelijn. Aan het einde van deze brug zie je een aanlegsteiger. Hier werden vroeger, na vervoer door boten, de kanonnen naar binnen gebracht, zodat ze voor de schietgaten geplaatst konden worden.

Tot slot geeft Marco toelichting bij de ligging van de Wouwsepoort. Ook hier zijn er verschillende tijdsperiodes geweest, met een verschillende ligging. We hebben in de vorige aflevering de poort gezien in de Wouwsestraat, bij Anno 52 (voorm. V&D). Echter de poort heeft ook gelegen in het verlengde van het Korenbeursplein (zie afbeelding hier onder).



Verder komt in deze aflevering een voorstel ter sprake over de herinrichting van de Westersingel. Hier wordt aangegeven dat de vereniging Binnenstad onderstaand voorstel wel mooi zou vinden.



AI (Artificiële intelligentie)

Bovenstaande kop verwijst naar nieuwe technische ontwikkelingen die in de wereld plaatsvinden. We willen kijken of we deze nieuwe hulpmiddelen kunnen gebruiken.

We hebben AI de volgende vraag gesteld:

Leg uit aan een kind van 11 jaar uit wat Lowlands Ware is.

We kregen het volgende antwoord:

"Lowlands Ware" is eigenlijk een grappige naam voor twee heel verschillende dingen. Het ligt eraan of je het hebt over het festival (in Biddinghuizen) of over heel oude spullen uit de grond!

- Het eerste zijn speciale spullen die alleen voor het Lowlands festival worden gemaakt (t-shirts, petjes enz).

- Er bestaat ook iets dat archeologen (mensen die spullen van vroeger opgraven) Low Lands Ware noemen. Dit heeft niets met het muziekfestival te maken, maar met de geschiedenis.
 - Het is een soort grijs aardewerk (zoals potten en bekens) uit de tijd van de Romeinen, dus wel 1800 jaar oud!
 - Het heet zo omdat het gevonden is in de "Lage Landen" (Nederland en België).
 - Het is vaak grijs of oranje van kleur en heel stevig gemaakt van een speciale mix van klei en mineralen.

Kortom: Als je iemand hoort praten over "Lowlands ware", gaat het waarschijnlijk over een cool T-shirt van het festival, tenzij diegene met een schep in een modderig gat staat te graven naar Romeinse potten!"

Collega's

Met ingang van deze nieuwsbrief laten we elke keer een andere taak van een archeologie vrijwilliger zien. Er zijn vrijwilligers die gipsen, maquettes maken, rondleiden, schilderen, archiveren, besturen enz enz.

Gipsen

In deze nieuwsbrief laten we Astrid van den Berg aan het woord, die vertelt over het gipsen, maar we hebben nog meer vrijwilligers die gipsen.

Marco zoekt in het Archeologisch Depot naar keramiek dat zwak is in structuur en ondersteuning in de vorm van gips kan gebruiken.

Het eerste doel is dat de randen van de gaten en breuken in het keramiek goed schoon zijn. Met schilderstape wordt het object in elkaar gezet, gelijmd en in stappen worden de potten, pannen, schalen en kruiken onder handen genomen.

Met kinderklei wordt de vorm van de pot of kruik gevolgd. Soms wordt de klei aan de binnenkant bevestigd, maar soms ook aan de buitenkant. Dit hangt af van het item.

Als de kleivorm goed vastzit, worden de randen nat gemaakt. Door alles vooraf vochtig te maken, hecht het gips beter aan het oudere keramiek. Vervolgens wordt het gipsmengsel gemaakt en de gehele opening gevuld met gips.

Er wordt gips aangemaakt, dat de structuur van vla moet hebben. Er wordt ook een kleurtje aan toegevoegd, zodat het gips, dat van nature wit is, een kleur krijgt die lijkt op het keramiek.

Wanneer het gips half uitgehard is, wordt het item, met een chirurgemesje, gevolgd en vorm gegeven. Gips heeft namelijk de neiging om in te zakken en daar moet op gelet worden. Het vroegtijdig veranderen van de vorm, dus nog te natte gips, kan ervoor zorgen dat het gips dieper ligt dan de randen. In dat geval moet het later opnieuw met gips worden gevuld, wat niet wenselijk is vanwege de slechte hechting die dat kan veroorzaken.

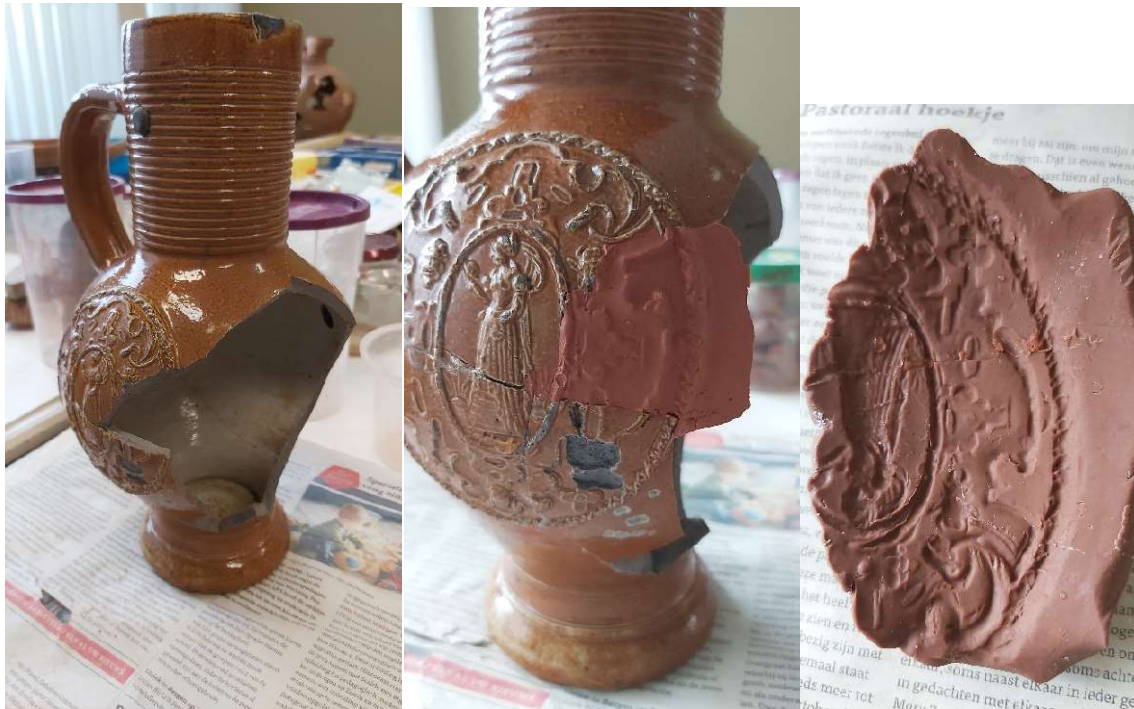


Foto Probeersel wat aardig gelukt is. De afdruk door te laten lopen door een afdruk in klei te maken. Voor alles een eerste keer.

Wanneer het gips volledig is uitgehard, wat meestal ongeveer twee weken duurt, wordt het overtollige gips met azijn verwijderd, aangezien gips oplost in azijn. Daarna worden oneffenheden handmatig gecorrigeerd. Vervolgens kan het gips nat worden geschuurd, met speciaal schuurpapier dat zeer glad is. Wanneer het schuurpapier en het gips nat worden gemaakt, kan er zeer fijn mee worden geschuurd. Dit is eigenlijk het 'polijsten' van het gips. Op deze manier kan de vorm desgewenst nog verder worden aangepast. Hiermee wordt het gips gladder en makkelijker te overschilderen.

De gipsers en schilder zitten in het 'restauratie-atelier', direct naast het kantoor van Marco, en soms komt Marco kijken of alles goed gaat. Hij wil soms ook de hand leggen aan een keramische schaal of pot, maar het grootste deel van het werk wordt uitgevoerd door de vrijwilligers van het Archeologisch Depot.

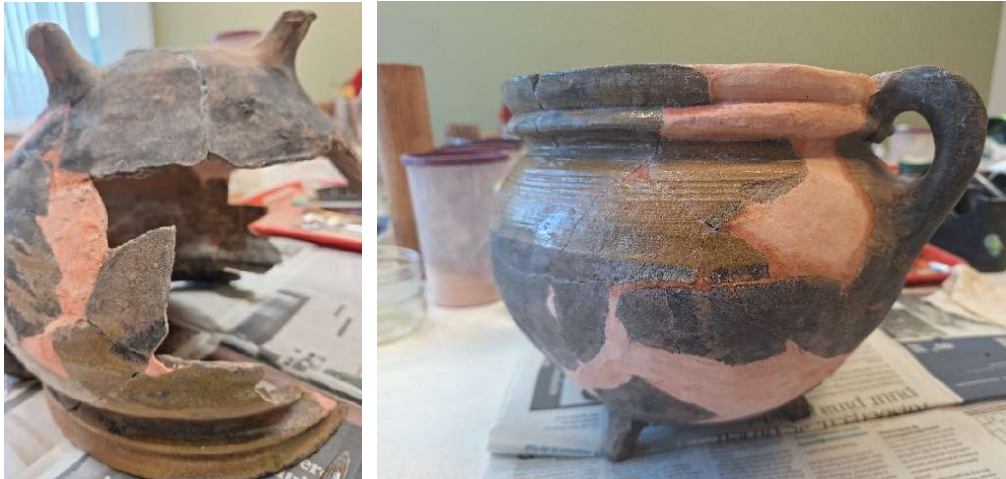


Foto Een grote kookpot die maar voor de helft compleet was. Uiteindelijk toch gelukt om deze 'compleet' te maken.

Daarnaast zijn er verschillende manieren van gipsen. Vroeger werd er gegipt zonder altijd te verven, waardoor het duidelijk zichtbaar was welke stukken gegipt waren. In het Archeologisch Depot wordt er veelal over het gips geschilderd, zodat het bijna niet te onderscheiden is van de originele kleuren van het keramiek.

De modernere manier van gipsen is gericht op het zo min mogelijk bewerken of veranderen van de in elkaar gezette keramiek. Gaten worden bijvoorbeeld slechts gedeeltelijk opgevuld, of een ondersteunende 'gispbrug' in een grote opening is voldoende, terwijl eerder een gat volledig werd opgevuld met gips.

Soms komt Marco ook met items die opnieuw gelijmd moeten worden. Met aceton worden dan de oude lijmresten verwijderd en wordt een keramieken pot of schaal opnieuw gelijmd en indien nodig, opnieuw gegipt.

Volgende keer zullen we de schilder aan het woord laten.

Mededelingen van uit het bestuur

Erfgoedbeleid onderdeel archeologie



Op 5 maart 2026 heeft de gemeenteraad het beleidsrapport erfgoedbeleid 2026 - 2032 vastgesteld. Het is een rapport van 45 pagina's. In onderstaande tekst is een samenvatting opgenomen voor de onderdelen die op archeologie betrekking hebben.

Als eerste enkele kengetallen:

- 40% van de inwoners van Bergen op Zoom vindt dat de gemeente goed / zeer goed met de archeologische opgravingen en vondsten in onze stad omgaat. Daarnaast vindt 50% van de inwoners dat de gemeente het niet goed en ook niet slecht doet.
- 43% van de inwoners van onze stad heeft zeer veel / veel interesse in archeologische opgravingen en vondsten in onze stad. Bij een bevolking van 70.000 inwoners, betreft dit 30.000 inwoners. Daarnaast heeft nog eens 36% enige interesse in archeologische opgravingen en vondsten in de stad.
- 66% van de inwoners voelt zich zeer veel / veel verbonden met de geschiedenis van onze stad.
- 24% van de bevolking geeft aan dat ze betrokken is met het erfgoed van Bergen op Zoom.
- 22% geeft aan nog niet betrokken te zijn, maar dat wel te willen gaan doen.

Op het gebied van archeologie zal het archeologisch beleid worden geactualiseerd (voor een verdere toelichting, zie hier onder). In de kwartalen 2 tot en met 4 van dit jaar gaat de gemeente het volgende opstellen: een archeologische verwachtingen- en beleidskaart en regels met betrekking tot onderzoeksverplichtingen. Ook wordt er een lokale onderzoeksagenda (zie hier onder) opgesteld.

In 2026 worden de potentiële monumenten op het gebied van wederopbouw en archeologie geïnventariseerd. Door onderzoek en de Erfgoedscan wordt een definitieve selectie gemaakt en deze worden voorgedragen voor aanwijzing.

Veranderingen van de omvang van erfgoed

De definitie van het begrip 'cultureel erfgoed' is in de loop der tijd steeds breder geworden. Waar het eerst nog uitsluitend over materiële zaken ging, zoals archeologie en gebouwen, gaat het vandaag de dag ook over tradities, gebruiken en ambachten maar ook de verhalen en over eigenaarschap.

De basis van de gemeentelijke taken bestaat voor een belangrijk deel uit de uitvoering van wettelijke taken, gericht op het behoud van en een zorgvuldige omgang met erfgoed. Het betreft dan vooral onroerend erfgoed, zoals gebouwde monumenten en archeologie.

Daar waar de huidige Visie Materieel Erfgoed en de Vestingvisie sterk zijn afgebakend tot respectievelijk monumentenzorg, archeologie, cultuurhistorie en het vestingverleden, wil de gemeente met deze nieuwe visie cultureel erfgoed in de brede zin van het woord opnemen:

van gebouwd erfgoed en archeologie tot landschappelijk erfgoed en immaterieel erfgoed.

Daarnaast moet ook vanuit erfgoed worden ingespeeld op actuele ontwikkelingen, zoals verduurzaming, klimaatadaptatie en burgerparticipatie en inclusiviteit.

De gemeente hanteert hierbij de volgende pijlers:

- Pijler 1: Erfgoed behouden en borgen
- Pijler 2: Toekomstbestendig erfgoed
- Pijler 3: Erfgoed als beleving
- Pijler 4: De verbindende en verhalende kracht van Erfgoed

Actualiseren van archeologiebeleid

De gemeente Bergen op Zoom beschikt over een rijke bodemschat die niet over het hoofd mag worden gezien bij de stadsontwikkeling. Het huidige archeologiebeleid dateert alweer uit 2008. De wettelijke grondslag voor het borgen van archeologische waarden via de ruimtelijke ordening is sindsdien veranderd en opgegaan in de Omgevingswet. Bovendien zijn op basis van de bestaande beleidskaart in het huidige omgevingsplan slechts twee categorieën opgenomen: "geen archeologische waarde" of "archeologische waarde". In het laatste geval wordt daarbij de strengste verstoringsgrens gehanteerd.

We gaan daarom aan de slag met een actualisatie van het archeologisch beleidskader. Dit beleid zal zich richten op het systematisch in kaart brengen van archeologische waarden in de gemeente, zowel op het gebied van opgravingen als het behouden van belangrijke archeologische vindplaatsen. Het archeologisch beleidskader zal ook vertaald worden naar regels in het nieuwe omgevingsplan. Daarbij kunnen we als gemeente een duidelijker onderscheid maken tussen een lage, middelhoge en hoge archeologische verwachtingswaarde en daaraan passende regels verbinden. Naast de vertaling van de beleidsregels naar het omgevingsplan, zal de archeologische beleidskaart digitaal en voor het publiek worden ontsloten. Op deze manier kan de gemeente scherper sturen op het

noodzakelijke archeologisch onderzoek en weten initiatiefnemers beter waar zij aan toe zijn.

Een lokale onderzoeksagenda

Het archeologisch beleid moet als doel hebben om toekomstige ontwikkelingen te begeleiden zodat belangrijke archeologische vondsten behouden blijven en zorgvuldig worden behandeld. Bij het opstellen van dit beleid wordt gekeken naar de relatie tussen archeologie en de huidige ruimtelijke ontwikkelingen, en hoe deze op een verantwoorde manier met elkaar gecombineerd kunnen worden. De gemeente wil zorgen voor een goede afstemming van archeologisch onderzoek met de planning van projecten en een proactieve benadering waarbij preventief archeologisch onderzoek wordt geïntegreerd in de planningsfase van nieuwe ontwikkelingen.

Als onderdeel van het nieuwe beleid zal ook een lokale onderzoeksagenda worden opgesteld, zodat toekomstig archeologisch onderzoek zich kan richten op specifieke speerpunten die van gemeentelijk belang zijn. Archeologie is namelijk overal en het is onmogelijk om alles te onderzoeken. Een focus is noodzakelijk, niet alleen vanuit wetenschappelijk, maar ook vanuit maatschappelijk en financieel oogpunt. Wanneer een vindplaats mogelijk belangrijke vragen kan beantwoorden, kan dat leiden tot een hogere waarding en een hogere prioriteit voor archeologisch onderzoek. De lokale onderzoeksagenda is een aanvulling op de regionale en nationale onderzoeksagenda's, waarmee extra accenten kunnen worden gelegd die van lokaal belang zijn.

Daarnaast is er ook een aantal locaties in de gemeente die uit oogpunt van archeologie zeer belangrijk zijn om te behouden. Om het behoud van het bodemarchief op deze locaties te garanderen, willen we ze beschermen als gemeentelijk archeologisch monument. Hiermee geven we ook deels uitvoering aan de eerder vastgestelde Vestingvisie, waar deze ambitie in het uitvoeringsprogramma is opgenomen.

Om informatie over ons cultureel erfgoed makkelijker vindbaar te maken, willen we één centrale landingspagina of digitaal loket opzetten, dat als startpunt kan worden gebruikt om naar alle beschikbare informatie te navigeren.

We willen als gemeente hier tenminste de volgende zaken onderbrengen: het erfgoedregister; achtergrondinformatie over archeologie, rijks- en gemeentelijke monumenten, verwijzingen naar beleid, wet- en regelgeving inclusief een rubriek 'veel gestelde vragen' (FAQ), informatie over subsidies, andere financieringsmogelijkheden, verduurzaming, enz enz.

Het gehele rapport is via onderstaande link te lezen.

<https://beleidsradar.nl/documenten/erfgoedbeleid-2026-2032-bergen-op-zoom-461694ba-e149-4708-a6d5-2e6240692ef8>

Jong geleerd, oud gedaan

Aan deze kop moest ik gelijk denken toen ik een artikel las in het tijdschrift van de Rijksdienst van het cultureel erfgoed. Het onderzoek is door de Rijksdienst

uitgevoerd samen met het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland en wordt in het vervolg elke 2 jaar uitgevoerd.

Opmerkelijk veel jongeren zetten zich in hun vrije tijd in voor cultureel erfgoed. Bij het bouwen van een bloemencorso, zitten in het bestuur van een historische vereniging of rapen prehistorische speerpunten op het strand. Ze verzamelen historische voorwerpen of zijn op zoek naar puzzelstukjes om het verhaal van het verleden te kunnen vertellen. Er zijn meer jongeren van 12 tot 24 jaar actief voor erfgoed dan senioren van 65 jaar en ouder. De jongeren houden zich vooral bezig met archeologie, streektaal of traditionele feesten. Het strand leent zich goed voor archeologisch onderzoek in de vrije tijd. In Zeeland en Zuid Holland zijn veel jonge amateuronderzoekers actief op de stranden.

Uit de Cultuurmonitor Zeeland van 2024 blijkt bijvoorbeeld dat jongvolwassenen van 18 tot en met 39 jaar vaker dan mensen van andere leeftijden archeologisch en historisch onderzoek doen. De leeftijdscategorie van 12 tot 24 jaar is voornamelijk actief bij carnavalsclubs en bloem- en fruitcorso's. Ook wordt het voor "jongeren" aantrekkelijk als bijvoorbeeld bestuurstaken worden verdeeld en specifiek gemaakt. Het blijkt dat ze dan vlugger willen instappen om een taak op te pakken.

Mijn voorstel is om bovenstaande eens te bespreken tijdens een feestje of verjaardag. Wij merken dat we onszelf niet volledig herkennen in deze cijfers en ontvangen deze "jongeren" dan ook zeer graag met open armen!

Nog enkele mededelingen vanuit het bestuur

Tijdens de goed bezochte Algemene Jaarvergadering van SIDS op 20 maart jl. heeft SIDS donateur Ernest van Kalmthout zich aangemeld als bestuurslid. Welkom Ernest! In een volgende nieuwsbrief zal hij zichzelf aan u voorstellen.

Soms zit het mee... soms helaas even niet...

De afgelopen maanden is de Verborgene Vesting geplaagd door technische problemen, zoals een niet werkende ontvochtiger, maar ook door schade aan de elektra en apparatuur vanwege een blikseminslag in de straat.

Ook bleek de laatste twee weken de SIDS-website gehackt te zijn.

Inmiddels werkt alles weer zoals het hoort, mede dankzij de inzet van onze vrijwilliger van de 'technische dienst' Stephan Asselbergs.

Tot slot

Als u vragen heeft over deze nieuwsbrief, voorstellen voor onderwerpen of mogelijk zelfs kopij heeft om in deze nieuwsbrief op te nemen, neem dan contact met ons op. U kunt uw mail sturen naar scherminckel@home.nl.

Redactie van deze SIDS nieuwsbrief

Frans van den Berg

Elvira Adriaansen